

Поряд із лекцією в умовах сучасної вищої школи семінарські заняття відносять до важливих форм організації навчального процесу. Семінарські заняття мають дуже давню історію, своїм корінням сягають античності. Це найважча і найскладніша форма навчального процесу, мета якого узагальнення, поглиблення і систематизація знань, здобутих студентами під час самостійної роботи з лекційним матеріалом і навчально-методичною, теоретичною літературою. На семінарах студенти вчаться виступати з обговорюваних питань, доводити свою точку зору, критично оцінювати різні джерела знань. Загалом, семінари сприяють формуванню у студентів інтересу до самостійного оволодіння знань, вчать критично мислити, сприяють більш інтенсивному формуванню таких важливих якостей, як критичність, гнучкість, глибина й самостійність мислення.

У практиці ВНЗ склалися два типи семінарських занять:

1) розгорнута бесіда за планом, з яким студентів ознайомлюють заздалегідь;

2) читання й обговорення рефератів, доповідей.

План лекції ніколи не повинен дублюватися на семінарському занятті.

Вивчення навчальної дисципліни супроводжується поточним, що включає оцінювання конкретних тем, модульним і сесійним контролем.

Отже, основними формами аудиторної роботи при вивченні права соціального забезпечення є лекційні та семінарські заняття, в процесі яких студенти повинні засвоїти суть правових категорій, зміст інститутів, об'єктивні закономірності їх розвитку, навчитися розуміти конкретний зміст норм права соціального забезпечення, вміти тлумачити їх, набути досвіду науково-дослідної та практичної роботи в галузі права соціального забезпечення.

*Музичко Л. В., доц. кафедри педагогіки та психології*

## **ВРАХУВАННЯ СТИЛЬОВИХ ХАРАКТЕРИСТИК УЧІННЯ СТУДЕНТІВ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ АУДИТОРНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ**

Організація навчання на засадах особистісно-орієнтованої парадигми ґрунтується на визнанні студента центральним його суб'єктом, який не лише інтегрується у навчальний процес, але й виявляє здатність до організації власного учіння. Система вищої

освіти повинна створювати умови для продуктивної професійної підготовки спеціалістів, адекватні цим вимогам. Численні вітчизняні та зарубіжні психолого-педагогічні дослідження констатують факт впливу стилю учення на успішність навчання. У нашій роботі було застосовано концепцію Д. Колба та Р. Фрая, в межах якої вчені сформулювали поняття «навчання, заснованого на практиці». Такий підхід до розуміння навчання сучасна педагогіка визнає основою його успішності. Автори описують здобуття нового досвіду як певний процес конфронтації, що має чотири модуси емпіричного учення, що створюють циклічний процес учення. На їхню думку, для ефективного учення учень повинен бути здатним до певної активності, яка визначається цими модулями учення. П. Гоні та А. Мамфорд, продовжуючи дослідження у зазначеному напрямку, також вважали, що на кожній стадії учення потрібні певні вияви навчальної активності людини. Особа матиме певні переваги в учінні, якщо її навчальні можливості найкраще відповідають вимогам його конкретних етапів. Навчальна активність, адекватна кожному етапу циклу учення, виявляється у певному стилі учення. Спираючись на сутнісні характеристики стильової поведінки студентів — носіїв конкретного навчального стилю, доречно звертати увагу на те, що вони потребуватимуть своєрідних умов організації аудиторної роботи. Йдеться про такий спосіб організації їхнього навчання, який дозволить використати власні преференції та отримати бажаний результат, докладаючи менших зусиль. Таким чином, викладач може створити навчальні умови для ефективнішого навчання, а також послабити надмірне напруження, викликане великим обсягом навчальної роботи, інтенсивністю навчального процесу, вадами режиму навчання тощо. Вагомим аргументом на користь організації навчання студентів з урахуванням їхньої схильності до прояву певного способу опанування нового досвіду є мотиваційний аспект учіння. Природно, що особа виявляє більшу готовність до виконання навчальних завдань у разі, коли серед спонук присутні мотиви досягнення успіху і відсутні ті, які породжують спротив. Студент матиме більше шансів для досягнення успіху у навчанні, коли він матиме можливість природним для нього чином отримати бажаний результат.

Організуючи навчальну роботу Активістів, важливо звертати увагу на їхню готовність діяти, змінюватись, відшукувати нову інформацію. Під час аудиторних занять Активісти гарно працюють у мікрогрупах, беручи на себе функції управління процесом спільної діяльності. Вони, зазвичай, здатні налагодити контакти з усіма

учасниками, здатні генерувати нові ідеї, визначати способи досягнення висунутої мети. Водночас намагаються одноосібно приймати рішення і спонукати інших діяти у відповідності з ними. Часто виявляють імпульсивність у поведінці і можуть підштовхувати групу до здійснення непослідовних дій. Навчання Активістів потребує систематичного мотивування, спрямованого на підтримання інтересу до виконуваного ними завдання.

Виконання аудиторної навчальної роботи студентами Рефлекторами має своєрідні особливості — вони потребують сприйняття результатів і способів їхнього досягнення, які демонструють інші. Саме з цієї причини вони не виявляють готовності до роботи у малих групах на паритетних засадах, не схильні давати відповіді, якщо не отримують достатньої кількості інформації для аналізу, синтезу, порівняння та узагальнення. Для оформлення кінцевого результату їм потрібно більше часу, ніж іншим, адже вони ретельні у роботі, точні та схильні до строгості у визначенні елементів бази знань. Інколи їм не вистачає аудиторного часу для прийняття потрібних рішень і вони доопрацьовують завдання поза межами аудиторії.

Особливості організації навчальної роботи Теоретиків під час аудиторних занять зумовлюються специфікою їхнього підходу до здобуття, привласнення та використання ними нового досвіду. Беручи до уваги їхню вимогливість до об'єктивності інформації, якою вони оперуватимуть, а також реалістичне налаштування, важливо подавати завдання у формі, яка потребувала б обґрунтування та доказу. Вони виявляють спротив до розв'язання завдань, в умові яких міститься багато припущень. В груповій роботі ефективно працюють у разі, коли від них вимагається побудова логічної системи, обґрунтування дій, надання критичної оцінки, формулювання висновків. Саме такими діями Теоретики створюють умови раціонального виконання навчальних завдань, але інколи виявляють надмірне прагнення до побудови раціонально-логічних схем, що збіднює результати роботи.

Виконання аудиторних завдань Прагматиками залежить від організаційної форми заняття. Найменш ефективними вони виявляються на семінарських заняттях, на яких потрібно здійснювати аналіз, порівняння, узагальнення досліджуваних теоретичних положень. Для них ціннішим та цікавішим буде досвід практичного застосування знань, що набуваються. Тому важливо сформулювати мотиви, які б відбивали значимість теоретичного підґрунтя як основи практичної частини досвіду майбутнього професіонала. У такому випадку можна здійснювати процес мотивування спосо-

бом, який С.Л. Рубінштейн назвав «згори донизу»: викладач показує цінність теоретичних знань і демонструє це на власному прикладі, що створює умови для привласнення такої позиції студентом. При виконанні групових завдань Прагматика може підтримати Активіст своєю готовністю до пошуку нового, але може й посилити його прагнення вже починати «щось робити». Цікавою може виявитися співпраця з Теоретиком. Об'єднавшись на заходах нетерпимості до невизначеності, вони можуть спрямувати спільні зусилля на прояснення ситуації і робитимуть це кожен своїм способом. Таким чином навчальна робота буде різноплановою і зможе збагатити навчальний досвід кожного.

Як свідчать результати проведеного нами дослідження, найбільш продуктивно у малих групах під час виконання аудиторних завдань і в разі, коли завдання самостійної роботи не є індивідуальними, працюють студенти, що своїми стильовими проявами створюють модель гармонійної стильової структури навчання. Кожен з них виявляє у процесі виконання спільної навчальної діяльності власні навчальні преференції і докладає зусиль для отримання бажаного результату.

Викладене вище свідчить про те, що врахування індивідуальних особливостей навчальної поведінки студентів, зумовленої їхнім стилем учіння, є важливим фактором реалізації індивідуального підходу у навчання. Водночас, слід пам'ятати і про розвивальну функцію учіння. Йдеться не лише про розвиток психічних явищ, що, власне, обслуговують учіння. Проблема торкається більш широкого кола психічних явищ і розповсюджується на особистісну сферу студента загалом і стильову зокрема. Постає ще один її аспект, пов'язаний з необхідністю формування гармонійного стилю учіння студента та можливістю це зробити засобами реалізації навчально-професійної діяльності студента.

*Назаренко О. А., доц. кафедри міжнародного та європейського права, кандидат юридичних наук*

## **ДІЛОВА ГРА ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ АУДИТОРНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ-ЮРИСТІВ**

Професійно-орієнтоване навчання виступає потужним стимулом і основним мотиватором вивчення правових дисциплін. Практика засвідчує, що інтерес до предмету зростає тоді, коли він прак-